

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

zhaja l., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, l. n. — Tekočl poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 11

V Trstu, dne 10. aprila 1922.

Leto III.

A. K.:

KMETIJSKE NADALJEVALNE ŠOLE

Deželne kmetijske šole v Gorici ni več ne za nas, ne za naše soprebivalce. Definitivno jo je pokopala vojna, toda še prej je hirala na sušici, namreč odkar jo je bila obsodila na smrt znana olajšava obiska z dveh celih let na dve zimski poluleti. Vsled te preuredbe se je zavod diskreditiral in je izgubil pri kmetih in strokovnjakih zaupanje, ki so ga prej vsi gojili do njega.

Goriško - Gradiščanska je kmetijska pokrajina in tudi njen razvoj naj — kajpada — drži skozi šolske durí. Deželni odbor je v to svrhu ustanovil kmetijske nadaljevalne šole. Tačas imamo za Slovence 10 takih šol v krajih: Srpenica, Dornberg, Žablje, Dutovlje, Komen, Mavhinje, Repentabor in Tomaj. *) Istotako imajo 10 kmet. nad. šol tudi Italijani. Prihodnje leto se število teh šol pomnoži na 20 in tako dalje sekcesivno vsako leto, dokler ne bodo te ustanove deležne malone vse občine.

Vodstvo kmet. nad. šol je poverjeno izključno ljudskošolskemu učiteljstvu, ki pa mora biti kvalificirano iz kmetijstva v posebnih tečajih na dež. kmet. šoli ali po podobnem zavodu v dobi izza zadnjih 10 let. Predavanja te vrste se bodo za tovariše vršila tudi letos v Gorici. Trajala bodo baje 6 tednov; slušatelji dobe za obisk odškodnino.

Popolna kmetijska nadaljevalna šola ima 2 letnika in prične v novembru, konča pa v aprilu mesecu. Minimalno število učencev je zdaj določeno na 5, v starosti od dovršenega 14. pa do spolnjenega 18. leta, v resnici pa pravilnik ne določa najnižjega in najvišjega števila obiskovalcev, ker je to odvisno od števila prebivalcev

*) Ostali dve šoli naj se radi popolnega pregleda javita uredništvu U. L. Prav bi bilo, da se prih. leto tudi kmet. nad. šole beležijo v našem ročnem zapisniku!

Náš zbor.

Náša organizacija je našla svoj pomladanski spev. Seme lepote, spočeto v času najhujših ponižanj in zaničevanj, in vsejano v strahu in dvomu, je pognalo zdravo kal! Mimo nezaupanja in v času viharjev, so se zarile korenine globoko v zemljo.

In dancs se je razcveto prvo brstje in cvet omamne lepote! Bela krizantema, ustvarjena zaradi sebe in namerjena sama sebl.

in kmetjskih družin vsake posamezne občine; otvoritev šole pa je odvisna od najnižjega števila vpisanih gojencev. To število določi deželni odbor za vsak posamezni okoliš. Tako se je n. pr. ponekod združilo po več občin v en šolski okoliš, ker imajo nekatere občine same premalo gojencev.

Namen kmet. nad. šol po členu I. je izpolnitev vzgoje in osnovnega pouka, primerne potrebam kmečkenga prebivalstva, dalje seznanitev kmet. mladeničev z vsemi temeljnimi kmet. nauki, ki so potrebni kmetovalcu pri izvrševanju njegovega poklica in za večje razumevanje kmet. napredka.

Za vsak tečaj je predpisanih 96 ur; prvi tečaj je pretežno splošen in pripravljaljen ter le deloma strokoven, dočim je drugi tečaj skozi in skozi strokoven. V prvem letniku se obravnava kmetijstvo z osnovnimi nauki iz prirodoslovja in v zvezi s prirodoepisem v 48 urah, ostalih 48 ur je določenih za jezik, računstvo in geometrijo. V drugem tečaju je odmerjenih: kmetijstvu 66 ur, gospodarstvu in knjigovodstvu 10 ur, združništvu 4 ure, zakonodaji, ustavi itd. 5 ur, opravnemu dopisovanju 10 ur, alkoholizmu 1 ura; skupaj torej 96 ur. — Vrše se tudi demonstrativni poskusi z umetnimi gnojili, praktična razkazovanja na polju, izleti na vzorna posestva itd.

Nadzorstvo nad kmet. nad. šolami si pridružujeta država in deželni odbor, upravo ima poslednji. Vendar prispevajo za te šole občine, ki dajejo na razpolago prostor, kurjavo in razsvetlavo.

Voditelju omenjenih šol je določenih za vodstvo 200 L na leto, za vsako uro pouka pa dobi učitelj po 6 L nagrade. — To so v kratkem posnetki iz pravilnika in učnega načrta, ki so ga voditelji in učitelji kmet. nad. šol sprejeli na posvetovanju pri dež. odboru v Gorici dne 29. dec. l. leta.

Šestinsedemdeset idealnih kulturnih delavcev se je zbralo, da preizkusi svoje sile. Mogočna armada pionirjev, ki je dokazala, da bo nesla najsvetejše preko ozkih mej naše domovine, stanu in narodu v čast in ponos!

In še pred majem bo naša mlada moč prvič triumfirala.

V Trstu, pri prvi skupni vaji „Pevskega zbora Zveze“.

J. R.

VELJKO SOKOLIĆ:

DAVORIN TRSTENJAK

*„Ljndi iščezavaju, ali ideje pobjeđuju
pa bilo kada.“ —*

Ni Davorina Trstenjaka nema danas više među nama! Pošđ je i on «kud za vazda gre se. (r. 8. novembra 1848. na Krčevinama, u Štajerskoj, † 12. marta 1921. u Zagrebu —) Ostavio nas u času kad se ostvariše ideali njegova naroda. Telo mu počiva u rodnoj grudi, a duh njegov vinuo se s onu stranu života. Ali duh njegov lebdeti će nad nama skupa s onima, koji žrtvovaše sebe za budućnost našu; s onima koji nam namreše tolike kulturne teče, vine, da se mogosmo osoviti na vlastite nože i krenuti dalje samostalnom stazom narodnih tradicija i postati «bus posebnog svoga cveta».

Trstenjak bio je marljiv radnik na području uvek orane, a nikad ne izorane njive ljudskih htenja i za-bluda. Radio je, usavršavao sebe, da koristi drugome i narodu svome. Radio je u školi i izvan nje. Bio je pedagog, gospodar; voleo je lepu knjigu i prirodu; ovu potonju je motrio i iz nje crpao pobude za svoj rad... «Htio bih ja da sam Krist, da je u mene njegova reč, njegova ljubav za čovečanstvo i decu, njegova požrtvornost i njegova beseda. **JA SE TRUDIM DA IDEM NJEGOVIM STOPAMA.** To želim i radi sebe i radi Vas, deco moja, jer želim i nastojim, da budem dobar učitelj, da vas osvojim i naputim na pravi put.»*) Tako može da govori samo onaj, koji je duboko proniknuo u psihu pojedinica i naroda svoga, a čudovedno se visoko podigao. Pa dalje u svom delu «Uzgoj čoveka» napisao je sledeće reči, koje su ujedno i program njegova rada: «Nastojim nesamo da čitatelja poučim svojim iskustvom iz škole i života, već da ga uverim svojim uverenjem, da je nužno i najlepše, da svaki čini sve što može, da postanemo ljudi, kojima nije moć i vlast nada sve, a sila preča od pravde, već čoveštvo, moral i pravda. Želim i nastojim, da budemo narod umnih, vrednih, dobrih, čestitih i u svakom pogledu slobodnih ljudi, pa da po svojoj slavenskoj toploj duši i blagoj čudi dajemo ostalim plemenima moralni ljudski pravac. Ne ćemo da sagibamo koljena ni pred kim, a ne trpimo da itko pred nama pada na koljena. To je najlepša i najjača vrlina naše slavenske duše, pa kličemo: Ne osvajački duh, već bratstvo i čoveštvo! Ne težnja za «moć i nadmoć» već za ravnopravnost! Ne tvrđo srce i hladna duša, već ljubav i samilost! Ne «raj u hladu mačeva», već u napretku i uzajamnosti čovečanstva! Ne vika: «Budite razbojnici i osvajači», već vapaj: ostajmo mironoscil! Ne krvav rat, već pošten rad! Ne Nietzsche, već Tolsto!»

I to svoje geslo provadjaio je on u pedeset godišnjem svom književnom (Počeo je pisati god. 1868.) i nastavničkom radu. I nije sustao tako je na stazi svoga života nailazio na zapreke, na drač i korov. Ne, nije nego naprotiv govori svojim učenicima: «Ne činovništvom, ne gospodovanjem, a još manje vikom i pustim nazdravicama, nego radom i borbom dižu se ljudi i narodi. Ja se ne veselim mirovini, moja želja nije, da starost provedem u besposlici i dan-gubi, nego da radim ono, što mi je najmilije, da učim dok sam živ i da što više koristim narodu. Bilo bi mi strašno da živim bez posla, da ne stvaram i da budem živ mrtvac. Rad, neprestani rad i učenje o-

svježava duh i telo starca, a bezposlica i duhovna lenost uništava ih i čini mlade starcima»*)

I veran svojim rečima radi do poslednjega kucaja svoga života. Teško oboli, obnevidi; ne izlazi iz so-be, ali i opet nije mirovao. Kad nije mogao sam da radi, piše, a on onda dikтира, a žena mu piše. A jer osobno nije, radi bolesti, mogao da prisustvuje učiteljskom kongresu u Beogradu, gde se 18. jula 1920. okupilo učiteljstvo čitave Jugoslavije da udari temelje jedinstvenom radu, reče tajniku, (on je bio predsednik) «Saveza hrvatskih učitelja u Zagrebu», učitelju A. Tunklu: «Prijatelju, podjite u Beograd, pozdravite mi braću iz sviju krajeva naše velike otadžbine i nastojte, da se naše učiteljstvo od nje ne odeli, već da se s njom što jače združi i ujedini; to smo mi stari toliko željeli i o tom svega svog života snovali i radili; nastojte, da vaš rad u kongresu bude častan i nama svima na ponos». — Bolj-koga ito ne može i on tamo. Kad je njegovo izmučeno telo, — godinu dana za tim na odru ležalo, — njegov drug i prijatelj Milaković, u sonetu posvećenom njegovoj uspomeni, kao da mu na to odgovara:

«Blago Tebi, svojih čežnja jer si zadnji cilj dosegđ: «U slobodnu Ti nam zemlju slobodan si i svoj legđ.

«Kulturni čovek oseća potrebu da se meša i druži s ljudima iz bližih i dalekih krajeva, i to druženje služi gospodarskoj, duhovnoj i moralnoj kulturi.»*) Ubedjen u istinitost ovih reči, putovao je mnogo, samo da što dublje upozna tečevine i nastojanja drugih naroda to na školskom, gospodarskom i prosvetnom polju. Sabirao je kao marna pčela plemenite sokove, da ih onda prekaljene podaje narodu svome u reči, pismu i radu (fizičnom). Pa da, i ti-žički je on radio! Eno u Karlovcu uredio je uzorni školski vrt i pčelinjak i razmnožio na hiljade plemenitih voćaka. Isto učinio je i u Kostajnici. Službujući u Kostajnici, upitomio je pusto brod Djed i sa svojim učenicima zasadio ga uresnim grmljen i drvećem.

A što tek da rečem o njegovom književnom radu? Napisao je 44 knjige pedagoškog, gospodarskog, prirodopisnog, putopisnog i beletrističnog sadržaja. Pisao je za odrasle i decu; za učene i neuke. Osim toga razasuto je po raznim časopisima nebroj njegovih rasprava i članaka. Zar nas to ne zapanjuje! Nije li to radnik kakvih bismo mi mnogo i mnogo i danas trebali, a da uklonimo zlo što nas kđ mora tišti i ne da napred? Da potpunim je pravom mogao utvrditi V. Dvorniković: «Trstenjakov život bio je do dna iskorišćen i iscedjen za kulturni rad i borbu».

Njegovih 35 (sada 44) knjiga, koje su plod života i iskustva, plod velikoga srca, koje samo kuca i iz-gara za preporod svoga naroda, plod dubokoga razmišljanja što je potrebno našem narodu, a da izadje iz nesrećne tamnice robovanja i neznanja, u kojega strovališe vekovne negve i lisičine; tih njegovih 35 knjiga, koje bi bile kadre, da nekome narodu dadnu pravac njegovog otkupljenja i spasenja nacionalnoga, moralnoga i uopće čovečnoga; te knjige bijahu zabranjene da se čitaju, a što je najgore i što je svedočanstvo naše moralne i nacionalne golotinje «veći dio naše obrazovane ruke i ne zna ni danas za njih.» Njegova su djela književna upravo pripravnica, škola, uputa, neke vrsti evandjelje, koje je najprije imalo uputiti uzgojiteljice i uzgojitelje narodne kako da vode svoj narod k' svjesti i pre-

*) Besjede na Djedu str. 6.

*) Op. cit. str. 12.

*) Op. cit. str. 65.

porodu, pak nada inteligenciju i puk... Iz ispitivanja naše prošlosti i sadašnjice; iz neunornoga školovanja po djelima najvećih velikana ljudske misli o uzgoju sebe i svoga bližnjega od Sokrata do Komenskoga, pa Tolstoga i Preradovića; ona slavenska dobrota i blagost, a ujedno prkos i prezir svega, što je silničko barbarsko, podmuklo, neiskreno i podlo: to sve sedinjuje i obuhvata plemenito srce Trstenjakovo.» Tako je 1918. u 9. br. «Ženski svijet» pisao svećenik prof. dr. Mirko Perković. Baš mi je milo što mogu da to iznesem, jer dok sam ja recenzirao u «N. prosvjeti» Trstenjakovu knjigu «Zreo učitelj» — tek što je bila izašla — i preporučio je, usčitao sam par dana iza toga, da je ta knjiga zabranjena. Ali to nije sprečavalo Trstenjaka. On si je postavio cilj uzgojiti čoveka borbe, koji će oko sebe širiti blago svetlo i po vlastitoj svojoj snazi smionu koračati prema vedrim proplancima slobode u mišljenju i radu. Bio je borac za slobodu škole, slobodu učiteljeva rada. U ljubavi za dete vidio je najveću snagu učiteljeva rada. Upoznati dete i sredinu, u kojoj on žive, tek tada se može uspešno uzgajati, tout comprendre c'est tout pardonner. — Jest, on je razumevao, upoznao sredimo, u kojoj se kretao; upoznao je njezina htenja i poroke; upoznao je onu tricavost života, koji teži jedino za tim da udovolji sebi radi svojih ličnih sitničavih interesa i ambicija, a ne skrbi se, ne nastoji da se etički podigne, da se usavrši. To je upoznao i to ga je tištilo. S tim društvenim porokom ulovio se u kostac: htio je da ga ispravi, da mu primogone podiči se. Tom kultu podao se dušom i srcem radeći umom i rukom. Bio je etičar. Htio je čoveka, potpuna čoveka. I u tom pregnuću nije predao, nije ustajao kroz čitav svoj vek. Imao je protivnika, moćnih protivnika za života. On otklanja unapredjenja samo da se može podati sav svom radu. «Nestalnost, puzovost, bljutavi kompromis, lenost i pasivna amoralnost, to su nišani, na koje je Trstenjak nebrojeno strela izbacio.» Putio je mlade, hrabrio starije. Samo nešto da spomenem. God. 1910. napisao sam raspravu «Škola i dom». Pošto mi urednik J. B. nije htio tu moju radnju tiskati onako, kakvu sam ju ja napisao, nego na neke povećé njegove promjene, to sam za'razio, da mi ju povрати. Tu radnju poslao sam na ocenu Trstenjaku. On ju je pregledao i povratio uz posratno pismo, što ga i danas još čuvam kao milu uspomenu. Evo da iz toga pisma ispišem on, što će doprinesiti upoznavanju njegova rada: «Ja se Vašoj radnji radujem i od Vas se mnogo nadam, a preporučam Vam bratski, da izvolite svoje rečenice zbiti što se više može. Tako će utjecati većom snagom. Ja sam nekada svoja najveća djela preradjivao, popunjavao i gladio

i po tri puta ih prepisivao. Danas pišem u čisto. Što pečete, neko je dobro pečeno, slano i papreno. Prepečena rakija je jača. To Vam ja mogu, kao stari radnik, savjetovati» (Zagreb, 3. I. 1910.) — Trstenjakov stil je sočan, pun, lapidaran; on je majstor misli, reči i stila. Zato on i osvoja. — Bio je populizator nauke, čovek osećaja, duboko proćućena osećaja; propovednik više negoli učenjak; sluga u službi naroda svoga, a ne vladalac. Svuda si našao Trstenjak na poprištu kao borca i apostola slobode i humanistične misli. Radio je s uverenjem da narodu svome koristi, a ne da sebi namiče hvale i nagrade. Živio je u narodu, proćutao njegove poroke i bolove i za to je radio, da mu pomogne, da ga pridigne. To nam posvedočuje i njegovo poslednje delo, što je netom izišlo u zakladi «Hrvat. pedagoškog knjiž. zbora» u Zagrebu, pod naslovom «Besjede na Djedu». U toj knjizi piše Trstenjak «čislo besjeda», što ih je govorio svojim učenicima, na brdu «Djedu» kad bi se odmarali. Iz sledećih reči, što sam ih iz te knjige ispisao (str. 6.) razabire se jasno njezin sadržaj: «Evo nas, draga dieco moja, na našem Djedu, koj ipostaje sve lepši, pitomiji i zeleniji, i koji će tek biti dika Kostanjici. Naše ga ruke ukrašavaju miluju, i Vi gledate, kako se stari zmijnjak pretvara pod vašim rukama u park. Ubismo do danas ovdje, na prađu Kostajnice, što i četiri ljute zmiije šarulje, što i četiri poskoka. Eto ovdje na ovom krasnom vidiku, kakvih je malo u svijetu, pričat ću Vam ono, što je za život nužno i potrebno. U školi učimo najprije, što nam se propisuje, a ovdje, gdje je zaista ljepše nego medju četiri zida, ovdje u ovoj slobodi, dragoti i ljepoti, kazivat ću Vam, što vam je toliko potrebno na put u život, na put u borbu, koja je tako lijepa, kao što je i potrebna, a krasna kao i pobjeda.

Ta me eto knjiga ponukala te sam napisao, u spomen Davorina Trstenjaka ovo nekoliko redaka. Reflekcije su to, što su se radjale u mojoj duši čitajući «Besjede na Djedu» sećajući se ranije pročitanih njegovih članaka i knjiga, a nikakva studija o njegovom radu. Tek to! Za to se hoće vremena! Još e sveža gruda, koja pokriva njegovo telo, a da se o njegovom radu pišu obilgatne studije; moja je jedina namera bila, da ovom našem radniku urežem skroman spomen i u «Učiteljskom listu» u znak zahvalnosti čoveku, koji je pošteno htio. — Za života nije vidio plodove svoga dugodišnjeg rada, ali on je to i radeći znao, te je za to i rekao: «Ljudi išćezavaju, ali ideje pobrdjuju pa bilo kada». — E da, ta poziv se i sreća čoveka i sastoji u tome da traži i da se bori za istinu. U ovom veku Trstenjak je to i provdjao.

POLEMIKA

MLAJŠE UČITELJSTVO

(Par besed k članku »Med mladimi«)

Res je, doba svetovne vojne ni šla mimo nas. Res je, narava ni izvzela učiteljskega stanu, ko je ustvarila zakon kontrasta in je s priznanjem dobrega priznala tudi slabo, čeprav je učiteljstvo priznано stan vestnih, vrlih ljudi in so drugi le «izjeme». A za te izjeme ne zadostujejo oblasti, nadzorništva, vodstva, lastna vest itd., zato, razvija pisec članka «Med mladimi», mora vsak izmed tovarišev, ki misli, da je njegova beseda meso, vstati na kateder pravičnosti in obsoditi pred javnostjo.

Zato «Če je nekdo izmed tovarišev dejal: izprašajmo si vest, ni dejal kot plehek pridigar, ki mu je moraliziranje poklic, temveč kot učitelj, ki je videl, da v naših vrstah ni vse v redu.»

A «tudi izjemam je težko biti sodnik, zato nam je razumljivo, zakaj je mogel in smel dotični tovariš v eni sapi povdariti kot posebno potrebne za izpraševanje vesti, komaj mlačne polovičarje, svoje nekdanje součence in mlade učitelje. In ima prav, ker nastopa kot učitelj, ki je videl, da v naših vrstah ni vse v redu.»

«Bratje, kako je v vas? To vprašanje — tajiti ni mogoče — velja vendar najbolj mlajšim tovarišem...»

Oprostite, smo komaj prišli med vas in vam, še

vsi zasopli, ne moremo dati trenutno drugega odgovora, kot to:

«Naša vest je najmanj tako čista, kakor je bila vaša v isti dobi, ko so vas nazivali «mlade učitelje.» — Vam, mladi tovariši, pa to:

Zapomnite si, da ni zadosti, da ste absolvirali učiteljske in položili usposobljenostni izpit, ni zadosti, da po lastnem nagibu sodelujete in poslušate pri predavanjih in sodelujete pri pevskih zborih, ni zadosti, da si kupite namesto srajce knjigo, za kar vas žene naravna želja po izpopolnjevanju, ni zadosti, da po vseh svojih močeh izpolnjujete dolžnosti, ki vam jih nalaga šola! Ne, vse to ni zadosti!

Vi morate obiskovati predavanja, vi morate kupiti s katedra priporočene knjige, vi morate poslušati pridige v grobi in lepi obliki, ker sicer postanete «žrtev v metežu demoralizacije» in postanete ne samo parasit, ki se redi na telesu našega ljudstva s 400 L na mesec, ampak tudi krivi preroki!

«Vsekakor: mnogo bolje je, če ta javna sodba odpade,» a moralo je priti to v javnost, ker javnost mora vedeti, da «Naše zvanje zahteva celih ljudi» in da vi mladi zato še niste pravi učitelji, ste komaj v razvoju.

Zato, mlado učiteljstvo, pojdi marljivo v šolo k učiteljem po milosti božji, kjer ti že utrjujejo nastavke, kamor naj se dvignejo močne npravne osebnosti iz tvojih vrst, «ki bodo prej ali slej dobile moč nad duhovi v stanu!»

Josip Mislej.

Pripomba uredn.: Polemična metoda tov. Misleja je zelo preprosta — mlajše učiteljstvo je treba pu-
stiti v miru! In sicer zato, ker je pri društvenih zborovanjih, pri predavanjih in pri Zvezinem zboru. Če ga pa ni ne tu ne tam in morda tudi v šoli ne, je tudi prav, mladi vršijo svojo dolžnost in mirna Bosna!

Resnica, mladi vršijo svojo dolžnost in tem ni nihče ničesar očitil. A resnica je tudi, da mladi svoje dolžnosti ne vršijo in marsikaterega, marsikaterega bi lahko s prstom pokazali. Če tov. Mislej take za-
govorja, vrši nevhvaležno delo, tembolj, ker izzve-
nevajo njegovi sklepi takti še najraje v roganje. Ne, tov. Mislej! So stvari, o katerih moramo resneje govoriti, ker so resnejše kot se morda vidijo. Potrebno bo!

PAR OPOMB H KRITIKI „UČIT. LISTA“

Vsako, četudi neprijetno, a utemeljeno oceno naj autor sprejme kot dobrohoten sunek na poti, ki vodi navzgor. Ako pa autor zapazi v oceni netočnosti, ga čut pravice silí na to, da poseže po samoobrani. S tega stališča mi bodi dovoljeno, da napišem par opomb nanašajočih se na kritiko g. Kumarja glede mojih harmoniziranih nar. pesmi.

G. kritik pravi dobesedno: «Stipe Mokranjac in Viteslav Novák sta nam lahko za vzgled, kako se ima nar. pesem idealizirati — za koncert prirediti». Mokranjčeve nar. pesmi so res uzorno harmonizirane. Toda kratek vpogled v njegove rukovete nas pouči, da se Mokranjac poslužuje tudi takih oblik, ki jih g. kritik meni očita kot sredstva, ki samo par-

fimirajo melodijo s sentimentalno sladkobo. Po mnenju g. kritika se v nar. pesmi ne sme prenesti vodilni glas (cantus firmus) pri novih kiticah v druge glasove, se ne sme nič dodati, kakor tudi ne podaljšati. Vsega tega se pa Mokranjac poslužuje v svojih rukovetih, včasih celo v obilni meri. Še več, on si dovoli prenesti vodilni glas s prve skalne stopinje na četrto in obratno. Ako g. Kritik postavlja Mokranjca za vzgled, potem mi je neumevno, kako se more meni šteti v greh to, kar je pri Mokranjcu vzgledno. Glede Vit. Nováka, katerega gojenec sem bil v Prazi, naj samo to omenim, da se je pohvalno izrazil o mojih harmoniziranih nar. pesmih, med katerimi so bile tudi te pred kratkim izdane. Trojica teh se je tudi proizvajala na več praških koncertih.

Vredno je vse obsodbe trganje in sekanje glasbenih fraz, katero si dovoljujejo mnogi pevovodje s svojimi zbori. To nesmiselno in neokusno trganje je res barbarstvo, kakor ga po pravici imenujeta tudi Krek in Lajovic. Ne spadajo pa v to grdo razvado oni slučajji, v katerih si glasbenik dovoli trganje glasbene misli, v dosego bujneje deklamacije, ki bodi točen izraz notranjega razpoloženja. Da takemu trganju glasbene fraze nista nasprotna navedena glasbenika, nam dokazujejo njihova glasbena dela. Tako n. pr. Krek vrine cezuro in celo zborovno trže besedo ob koncu pesmi «Notranjska» z ot-cem». Fraza «ptička — leti» v pesmi «Misli» je pretrgana. V pesmi «Slika» so zelo smelo pretrgane glasbene enote z besedami vred, tako «Na trgu fan-te», «li ste za voj-sko», «Oj fantje gla-sno, in v cerkvi z le-ce», «peklenske mu-ke». Ponavljam, da to trganje je zelo smelo, a kljub temu se ne more trditi, da je v tem kaj zgrešenega, ker besedilo samo kliče po takem načinu deklamacije. Kdo ne čuti prav v tem trganju ginljivega ihtenja množice, ko se fantje odpravljajo na vojno! Tako cezuro glasbene fraze nahajamo tudi v Lajovčevih «Pastirčkih» (joj-dejal). Radi tega pa nikomur ne pade na um, da bi imenoval to trganje neokusno in ga označil kot lov za zunanji efekti. In prav teh glasbenikov izjavo o sekanju fraz je citiral g. kritik v svoji oceni. Naj še pripomnim, da tudi veleugledni skladatelj Novak upotreblja kaj pridno deljenje glasbenih enot. V pesmi «Dvacet bílých sokolů» je trganje besede in obenem glasbene fraze «vze-pneme», «du-pneme», v pesmi «Onvej cigán» «v o-či,» o-bě, «ve-dně. Sploh nam nudi moderna glasbena literatura nešteto primerov sekanja fraz. Iz vsega tega je razvidno, da Krek in Lajovic, naša priznana skladatelja, nista načelno proti vsakemu trganju glasbenih enot, saj sama to uporabljata v kolikor duh besedila to dovoljuje ali celo zahteva. Po vsem tem izvajanju ne čutim se prizadet glede sekanja fraze «ne bo-več-bolan», tega satirično — nagajivega vzklika. Zatorej je Vaše očitanje g. kritik, v tem pogledu za me brezpredmetno in brezpomembno. Naj omenim še mimogrede netočnost v besedah Vaše ocene: «da se solist sliši, zbor ponižno brenči». Res je nasprotno, da zbor med petjem solista sploh nikjer ne brenči. Edino brenčanje v vseh sedmerih nar. pesmih je kratek uvod k 1. pesmi do nastopa solista.

Viktor Šonc.

O BOJAZLJIVOSTI

Dužnost je naša da zatiremo bojazan. Moramo se ga rešiti, in če nam je rad nemoguć. Dok prebiva u nama strah, dotad je naše delovanje samo ropsko, neiskreno, samo prividno,

a naše misli su samo licimerne.

Moramo biti junaci, pak se junačkom energijom osloboditi plahosti, te ići napred uvereni, da smo pozvanici i odabranici više Moći i da nismo strašljivice.

FELJTON

VI. M.

WALT WHITMAN

(1819—1892)

(Nadaljevanje.)

Ceprav je Walt Whitman pesnik narodnih in rasnih individualnosti, je vendar na drugi strani kozmopolit. Vsak narod ga enako zanima, vsak mu je enako vreden in vsak ima svoje mesto v občečloveški misiji. «Salut au monde» 11. je naravnost ditirambična apoteoza mednarodnosti.

«O bodi, kdor že si!

O hči ali sin Angleške!

Potomec mogočnih suženjskih in bogatih rodov!
O Rus v Rusiji!

O črni Afrikanec, božanskega duha, temnega rodu, velik, plemenite rasti glave in trupla, določen za krasne stvari, popolnoma meni enak!

O Norvežan! Šved! Danec! Islandec! Prus!

O Španec iz Španske! O Portugalec!

O Francoz in Francozinja iz Francoske!

O Belgijec! Prijatelj svobode nizozemski! (Rod iz katerega sam izhajam!)

O sloki Avstrijec! Lombard! Madžar! Čeh! O kmet iz Štajerske!

O sosed ob Donavi!

O delavec ob Renu, ob Labi, ob Veseri! In delavka tudi!

O Sardinec! Bavarec! Švab! Sas! Vlah! Bolgar! Rimljan! Napolitanec! Grk!

O brzi matador z arene v Sevilji!

Gorjanec, prost vseh zakonov, na Tauru ali Kavkazu živeči!

O konjski pastir buharski, ki varuješ pasoce se kobile in žrebce!

Lepo raščeni Perzijec, ki si streljal iz sedla v polnem diru svoje puščice naravnost v tarčo!

O Kitajec in Kitajka s Kitajskega! O Tartar s Tartarskega!

O ve žene na zemlji, podvržene vsaka svojemu delu!

O Jud, ki potuješ v visoki starosti skozi vsako pustinja, da le enkrat stojiš na sirskih tleh!

O vi drugi Judje, ki čakate v vseh deželah na Mesijo!

O zamisljivi Armenec, zatopljeni v misli ob kateremkoli rokavu Eufrata! Raziskujoči razvaline ninivske! Na Ararat se vzpenjajoči!

O vi romarji, ranjenih nog, pozdravljajoči daljno bliskanje minaretov v Mekki!

Vi šejki, ki vladate od Sueza do Bab-el-mandepa svoje družine in svoje rodove!

Vi oljkarji, ki gojite svoje sadje na poljih pri Nazaretu, Damasku, ali ob Tiberijskem jezeru!

Tibetski trgovci, ki potujete po daljni celini, ali kupčujete po trgih v Lhassi!

O Japonec in Japonka! O človek, živeči na Madagaskarju, Ceylonu, Sumatri, ali Borneu!

O vsi vi prebivalci Azije, Afrike, Evrope, Avstralije, na kateremkoli kraju!

Vsi vi prebivalci nešteti otokov morskih otočij!

Vsi vi, ki me poslušate v prihodnjih stoletjih!

In vsi vi in vsak izmed vas, ki vas ne zaznamujem, pač pa vključujem, kot vse druge!

Živeli! Dobrohotnost vam vsem, poslano od mene in od Amerike!

Vsak izmed nas nepogrešljiv!

Vsak izmed nas neizmeren! Vsak izmed nas, bodisi moški ali ženska s svojo pravico na svet!

Vsak izmed nas udeležen ob večnem smotru sveta!

Vsak izmed nas božanski, kakor kdorkoli!»

Walt Whitmanov vpliv na razvoj svetovne literature je ogromen. Enostavnost in dinamika njegovih verzov, spominjajoča na svetopisemski slog in na «Zarathustro» je kmalu pridobila ves svet. Pri nas³⁾ stoji pod njegovim vplivom poleg modernih ekspresionistov predvsem Župančič (Primerjaj dinamiko «Kovaške» z zgoraj citiranim odstavkom «Salut au monde»!) potem pa Fr. Albrecht v svojih «Pesmih življenja» i. dr. — Whitman pomeni tudi začetek preloma v sedanji svetovni literaturi, ko vstajajo nove sile v kulturnem življenju in iščejo izraza za svoja stremjenja. Idejno, kakor tudi oblikovno so njegove «Bilke» vzor vseh najmodernejših struj, od ekspresionizma, do futurizma.

Razmerje umetnika do družbe in do njenega ustroja ima pri Whitmanu skoro docela pozitiven značaj. Silni napredek in razmah tehničnih sil v fazi napredujočega kapitalizma je ustvaril nova razpoloženja v umetnikovi duši. Walt Whitman je zaslutil veliko silo in mogočnost ter pomen tehničnega napredka in razmaha za modernega človeka in družbo ter ga opeval, zroč nanj optimistično, spoznal je globok kulturen in etičen pomen njegov za človeštvo. Rousseau in pozneje Tolstoj sta videla pri njem le tragični moment in nista segla tako globoko, da bi videla, da ne izvira vse socialno zlo iz napačne smeri človeškega socialnega in kulturnega razvoja, ampak iz medsebojnega razmerja ljudi z ozirom na delež pri tem razvoju. Logičen rezultat njunega razmotrivanja je bil obtožba družbe in seveda: Retourmons!... dočim je Whitman videl, kam vodi pot in smer razvoja človeških družabnih sil in zaklical zdrav, življenja poln: Allons! A njegovo gledanje je optimistično, marsikje preoptimistično, da, celo prenaivno. — Obenem je bil Whitman oster kritik svoje dobe. Meščanska družba se je čutila prizadeto, vzbudila se ji je vest. Zato je prišel Whitman v konflikt z državno avtoriteto kot zvesto čuvarico njenega družabnega in gospodarskega sistema, njenih kulturnih in etičnih receptov. Vsekakor pa je Whitman zrl daleč naprej, on je pravzaprav pesnik prihodnjih stoletij in prihodnjih dob. Šele na osvobojenem proletariatu, ki bo prevzel dedščino kapitalističnega produkcijskega sistema in njegovih kulturnih pridobitev, bo ležeče, da ga docela spozna in razume.

³⁾ Zanimivo, da se je do sedaj zelo malo pri nas govorilo in pisalo o Whitmanu. Prevedenega ga nimamo menda še nič, kljub temu, da je imel ogromen vpliv na moderno slovensko umetnost. Edina skoro je zgoraj omenjena, informativna študija Albina Ogrisa v «Omladini».

M. MIKUŽ:

MLADEMU TOVARIŠU — VOJNI ŽRTVI

V petek 10. sušca t. l. je preminul na svojem domu v Ledinah naš mladi tovariš Herman Žakelj, učitelj-voditelj na Medvedjem Brdu. Imel je komaj 32 let. Rodil se je v isti hiši kakor pred približno sto leti pesnik Anton Žakelj — Rodoljub Ledinski. Tovariš Herman je dovršil gimnazijo v Pazinu in nato študiral pravo v Prazi. Ko je izbruhnila svetovna vojna je moral tudi on na bojišče, kjer je bil prestreljen skozi pljuča in ujet. Iz ruskega vjetništva se je vrnil tako oslabiljen, da je na poti proti domu onemogel v snegu, kjer ga je našel dober človek in nesel do bližnje hiše. Naslednji dan je nadaljeval težko pot in komaj prispel do doma. Doma ga njegovi lastni ljudje niso spoznali; tako je bil slab in razcapan. Ob domači oskrbi se je kmalu opomogel; le prestreljena pljuča niso več ozdravela in vzela ga je sušica.

Lansko pomlad se je odločil vstopiti v naš stan; začel se je pripravljati za dopolnilni izpit na učiteljski in hodil dnevno po pet do šest ur hospitirat na tukajšnje šolo. Z začetkom šolskega leta je bil imenovan za suplenta na enorazredni šoli na Medvedjem Brdu.

Za učiteljski poklic se je pripravljaval zelo vestno in marljivo. Kot dozorel in izobražen mož, kot človek širokega obzora, polen življenske izkušnje in bridkega spoznanja, se je zavedal važnosti in pomena učiteljskega poklica. Ko sem zrl njegovo vestnost in marljivost združeno z njegovo dobroto, z njegovo izobraženostjo in z njegovim poznanjem duše in razmer našega ljudstva, sem opravičeno sklepal, da bo najboljši med nami, da smo z njim veliko pridobili. Nisem se varal; v kratkem času se je pokazal kot vzoren delavec-učitelj in dober zaveden tovariš.

IZ ORGANIZACIJE.**Zborovanje „Učit. društva za Trst in okolico“**

(Nadaljevanje.)

Tov. Kleinmayr opazi, da bi moralo v tem slučaju poginiti 86 družstvenikov. Obsoja slabo udeležbo. Pogreša v poročilu točko o «Samoizobrazbi učiteljstva». Omenja delovanje «Samoizobrazbe» češ, da bi to moralo tvoriti nekako duševno vsebino «Zveze». Nadalje, da je ta akcija zrastle brez programa in visi nekako v zraku. Tudi malo udeležbo na dveh zadnjih sestankih obsoja. Iz uvodnika¹⁾ v U. L. «E pur si muove» pravi, da je razvidno, kako mrtno se je započela akcija. Ni torej dovolj «E pur si muove». Zahteva od organizatorjev teh sestankov, da dajo jasen in očiten program.

Tov. K. Pahor nima na to drugega omeniti kakor, da ta akcija ni za enkrat interna stvar društva in da tov. Kleinmayerja na obeh sestankih ni bilo videti.

Tov. Kleinmayr povdarja, da ga delo zadržuje in da bi bilo tudi nekam čudno, da bi se po delegacijskem viharju v Vipavi kar naenkrat prikazal na te sestanke. Kar pa se tiče kritike pravi, da so takrat oni nas kritizirali in da bomo sedaj mi njih.

Tov. Alb. Širok dokazuje, da je delo, ki se je za-

V «Ročnem zapisniku» je pomotoma zaznamovan kot nečlan «Zveze».

Po kratkem času si je pridobil srca staršev in otrok. Ljudstvo ga je vzljubilo, ker ga je tudi on ljubil, razumel in spoštoval, in učenci so mu vračali ljubezen, ki jo je gojil do njih. Že zelo slab je še vedno hodil v šolo. Od vojnih naporov in ran oslabiljeno telo mu je hitro pešalo in legel je in preminul kot žrtev nesrečne vojne.

Njegovo svežo gomilo moramo torej prišteti onim stotisočim in milijonom grobov, ki jih je izkopal čez vso prostrano Evropo in še dalje krvava svetovna vihra, ki se je porodila iz človeške slepote, zlobe in pohlepa. Naša žalost za njim le povečuje ono ogromno žalost, ki lega že osmo leto kot težka temna senca skoraj na ves svet in naše solze, ki jih točimo za njim, so bridke kaplje k oni velikanski povodnji solza, ki so se potočile, se pretakajo in se bodo še dolgo pretakale za nedolžnimi vojnimi žrtvami — mučeniki sedanjega trdega razdobja.

Z izgubo tovariša Hermana je nastala nova vrzel v naših že itak razredčenih vrstah. V praznem šolskem poslopju, kjer je deloval in je bilo še nedavno živo življenje ljubezni, danes votlo odmeva praznota. Njegovi učenci so brez pouka in žalujejo kot sirote za ljubljanim učiteljem.

Hermanovo življenje je bilo kratko in brez solnca, kakor je kratek in hladen zimski dan; toda dovolj dolgo, da je v njem spoznal zemeljske zmote, laži in prevare ter okusil človeško brezsrčnost in zlobo. — Težko nam je ob njegovem prezgodnjem grobu, v katerega smo položili njegove načrte in naše nade, toda samoljubno je tako žalovanje; njemu je bolje na oni strani groba, kjer mu vedno sije solnce sreče, kjer nas zopet združi z njim smrt, ki nas je ločila od njega. Do takrat pa nam ostane v najlepšem spominu.

počelo, resno in gre navzgor. Je mnenja, da se kritizira le ono, kar gre navzdol.

Tov. Ribičič obsoja tov. Kleinmayerja, češ da kako mora o vsem tem trudapolnem delu tako na lahko govoriti, če ni bil zraven niti enkrat. Razkaže program te samoizobraževalne akcije, ki je socialnega, kulturnega in umetniškega značaja.

Predsednik vzame besede tov. Kleinmayerja na znanje in mu odgovori, da pomanjkanje društvenih prostorov je edini vzrok, da se društvo ne more intenzivneje baviti s samoizobraževalno akcijo. Tajniško poročilo se v celoti sprejme. Sledi poročilo blagajnika.

Poroča blagajničarka tov. (-ica A. Scheimer. Se zahvali navzočim za redno vplačevanje tako, da ni imelo društvo v tem pogledu nobenih sitnosti. Dohodki za l. 1921 so 9388'20 L; izdatki za l. 1921 pa 7951'90 L; preostanek za l. 1921 je 1436'30 L.

Tov. K. Pahor obsoja nedisciplino v društvu glede vplačevanja mesečnega prispevka 1 L za dijaka Jurčka Grgiča.

O tem se je razvil pogovor, ki pa se je zaključil s tem, da so se vsi obvezali, da zaostale prispevke poravnajo.

Pregledovalec računov tov. F. Starc konstatira točnost in tako se poročilo sprejme.

Izvoli se sledeči novi odbor: Predsednik Iv. Daneu; odborniki: Scheimer Anica, Pahor Karol, Valentič Ciril, Martelanc Just, Čok Anica, Miklavčič Mirko, Tavčar Ludvik, Birska Josipina, Pahor Marija, Trobec Vinko. Namestniki: Širok Alb., Ribičič

¹⁾ Prvi pogoj kritike je poznati predmet kritike!

Jožef, Križman Nazarij. Pregledovalci rač.: Žagar Ferdinand, Humplik. Rzsodišče: Kleinmayr Ferdinand, Starc Ferdinand, Germek Anton.

Oglasi se tov. Kleinmayr, ki pravi, da je treba poslati take delegate, ki se bodo na zborovanju udeležili debat, ali vsaj glasovanja. Torej zmožne delegate, ki bodo o snovi, ki se bo razpravljala na zborovanju naprimer o Zvezinih pravilih, kjer so tupatam pomanjkljivosti. Da se prepreči v prihodnje vstop nedelegatom ali pa da se zboruje dvakrat. Na prvem naj bodo udeleženi samo delegati, na drugem, ki bi se vršilo drugi dan, pa naj bo vstop prost — to bi bilo nekako slavnostno zborovanje. Tudi o izobraževalni akciji bo treba govoriti. Svoječasnemu uredniku tov. Samcu se je očitalo, da je list preveč literaren, danes vidimo, da je res literaren. Kaj nam »Zenitizem»? Torej tudi o obeh listih bo treba govoriti, preustrojiti bo treba tudi »Novi rod». Delegatje se morajo prej sestati, da dobe gotove direktive. Hoče, da se njegove želje o tem upoštevajo.

Po končani volitvi delegatov govori tov. Taučar o »Učiteljski samoizobrazbi». Povdarja važnosti, ki jih ima to delo. Apelira posebno na mlajše učiteljstvo, ki ima na teh sestankih svoj interes, da se tega dela z vso vnemo poprime. Nalaga društvu, da razmišlja o morebitni možnosti, da vodi to akcijo v svojem društvu samostojno, da dobi to delo večjega razmaha. Naj društvo tej velepomembni akciji posveti vse svoje moči.

Tov. Kleinmayr podpira tov. Taučarja v njegovih izjavanjih.

Tov. Germek pravi, da smo v tej točki edini, treba pa je, da društvo podpira tudi drugo važno delo, ki se je začelo v Zvezi, to je pevski zbor. Predlaga, da bi društvo postavilo zvezinemu pevskemu zboru 500 L na razpolago. Nadalje predlaga, da bi društvo razpisalo 1500 L podpore potrebnim društvenim članom za šolanje njihovih otrok. Predloga se sprejmeta.

Tov. Štubel je mnenja, da bi društvo kupovalo knjige, ki bi se rabile pri izobraževalni akciji, posameznim članom, ki si teh ne morejo preskrbeti.

Tov. Širok K. je mnenja, da bi moralo skrbeti društvo v prvi vrsti za prostore, kjer bi se lahko osnovala knjižnica, da bi se knjige ne razteple.

Tov. Daneu razmišlja in se informira pri zboroval-

cih o prostorih, ki bi bili primerni za društveni sedež, in kojega društvo tako nujno potrebuje.

Tov.-(ica) Birsa J. pove kam naj se društvo obrne za društvene prostore. Društvo bo tudi to storilo.

Tov. Alb. Čok zahteva, da se razjasni zadeva šolskih knjižnic, ali so naša lastnina, lastnina društva ali magistrata. Zna priti slučaj, da se jih magistrat polasti. — Po daljši debati, ki se je udeležil Daneu, Germek in Pahor K. se pride do sklepa, da si privojski lastninsko pravo na teh knjižnicah (razen italj. knjig ki so last šolske oblasti) vsako šolsko vodstvo zase.

Oglasi se tovarišica Birsa J. ki obsoja društvo, da gre mimo takih nezakonitosti, ki jih izvršuje šolska oblast nad našim učiteljstvom. Pravi, da se je v času, ko so se odpustili naši tovariši iz službe prtilo, da se bo šolska oblast tožila, kar se ni zgodilo. Imenovanja še vedno se niso izvršila, tako, da so učitelji s štirinajstimi leti službe še vedno provizorični. Zahteva, da društvo ukrepe najodločnejše korake, da vloži proti šolski oblasti tožbo.

Tov. Kossoveu podpira tov. Birso češ, da so se učitelji odpustili iz službi, danes pa primanjkujejo učne moči.

Tov. Germek in Daneu informirata o tej zadevi zborovalce vendar pa vzame odbor zahteve tov. Birse na znanje in obljudi, da napravi najpotrebnejše. Tov. Martelanc J. povpraša o namenu in programu Zvezinega pevskega zbora.

Tov. Ribičič in Širok Alb. mu pa povesta, da je bil program dovolj jasno objavljen v raznih glasilih in ne enkrat.

Tov. Širok K.: Da se imenujejo vsaj tisti učitelji, ki so sem pristojni.

Tov. Daneu da na znanje, da so sedaj vsi učitelji zopet potrjeni.

Tov. Kleinmayr: Glede imenovanj naj se napravijo potrebni koraki k mestnemu županu.

Tovarišica Čok Anica: društvo naj se sedaj zasužura, da se v začetku prihodnjega šolskega leta ne bodo odpuščali učitelji.

Predsednik se navzočim zahvali za pozornost med zborovanjem in shod se ob 2 pop. razide.

Karol Pahor.

ŠOLSKE VESTI.

Naša šolska berila. V 3. letošnji številki našega lista je spregovoril tovariš H. K. nekaj umestnih besedi o naših popravljanih berilih. Zakaj so se tako površno popravljala in zakaj je cena tako silno visoka, mi ni znano, zato bom le povedal, kako sem se izognil neprijetnemu razprodajanju beril. Ukrenil sem potrebno, da jih je kupil krajni šolski svet. S tem sem prihranil $\frac{1}{5}$ denarja, ki bi se sicer izdal za knjige v petih letih, ker računim, da se bodo lahko rabile kupljene knjige najmanj pet let, kajti učenci na izposojene knjige, ki so last šole, bolje pazijo kot na svoje, ker jih morajo koncem leta vrniti. Poleg tega sem del nove le broširane knjige v trde platnice prejšnjih knjig in te zavil, da tako knjiga manj trpi in izgleda kakor bi bila vezana. Seyeda smo tu navskriž s higijeno, toda temu ni mogoče odpomoči, saj tudi sicer kupujejo učenci stare knjige drug od drugega. Ponekod prodajajo šolske knjige trgovci. Tudi to pot, da se temu izogne učitelj. Vsekakor pa bi morali razmišljati, kako bomo dosegli, da bodo

dobivali povsod učenci vse učne pripomočke brezplačno v šoli, in to iz pedagoškega, didaktičnega in ekonomskega stališča. Pri nas kupuje vse krajni šolski svet, na Primorskem bi lahko kupovala županstva oz. nakazovala šolskim vodstvom proti računom potreben denar. Morda ve kdo za kako drugo pot?

S prihodnjim šolskim letom, upamo, da dobimo berilo za 5. in 6. šolsko leto, ki ga zlasti na večrazrednicah zelo težko pogrešamo. O berilu za nadaljevalne tečaje oziroma ponavljalne šole, ki so brez dvoma najvažnejši razredi na šoli, pa še nismo nič slišali. Rabili bi za te razrede mnogo boljše Stiasnyevo berilo.

Načrt zakona o narodnih šolah v Jugoslaviji izdela od VI. Radojevića je bil oddan učiteljstvu v pretres, da poda izpremenjevalne predloge. Prosvetno ministrstvo je poklicalo v Belgrad krajevne zastopnike, da podajo sodbo o zakonskem načrtu ter da predlagajo izpremembe oziroma dopolnitve. Kot zastopnik za Slovenijo je bil poklican v Belgrad nadzornik Pavel Flerč. — Kakor poroča »Učiteljski

Tovariš», se je načrt spremenil v toliko, da lahko imenuje ministrstvo prosvete za nadzornika onega učitelja, ki ima petnajst let službe in se je odlikoval s pedagoškim delom. —

Gorenji načrt je že tretji. Prvi načrt je izdelal prosvetni odbor, sestavljen iz strokovnjakov iz profesorov krogov. Drugi načrt je izdelala anketa zastopnikov U. J. U. iz vseh pokrajin države. Tretji načrt je izdelal na podlagi drugega — poedinec.

Kotarskim (okrajnim) nadzornikom za slovenske i hrvatske škole koparskega kotara imenovan je prof. Fr. Poli. Buduć je ličnost ovog novog nadzornika vama u Istri sasma nepoznata, ne možemo za sada o njemu ništa reći, dobra ni zla, zlo je bilo, ako ne bi poznao prostrani slovensko-hrvatski deo kotara i slovenskog jezika, te psihu jugoslov. učiteljstva kotara, i ako ne bi imao smisla i srca za hrvatslov. školstvo. — Ako je ovakov, — suvišan je. —

Gde su učitelj. pogodnosne putne knjižice? Već oktobra prošle godine uložilo je učiteljstvo Istre zamolbe uz fotografiju i biljeg na svoje škol. oblasti za reducirane putne knjižice, kojih i danas još nema u rukama. Gospodi u Trstu ne žuri se; tā oni imadu sve životne potreboće pred vratima. Al seoski učitelj primoran je u grad za nabavu odela i škol. potreština. Tim obećanim knjižnicama bit će učiteljstvu olakšano putovanje železnicama i paroplo-

vima; nò oni obično ne putuje za razbibrigu! A kako da putuju, a moraju oni naši mladi učitelji, kojima još nije nakazana plaća? — Ne bi li možda i u ovom slučaju posredovala naša «Zveza»!

Predujem od L 500 dotično 300 L već primilo pučko učiteljstvo Istre na račun budućih plaća (indenititá di residenza). — Nego njihova je vruća želja i pravedan zahtev, da se dajbodi jednom istarskom učiteljstvu odluči stalna plaća, koja bi se uračunala u mirovinu, te da se ustanovi i uredi penzijski fond. Buduć se je život nekako sredio i znamo za kakvim troškovima je spojen život pojedinca i obitelji, zato je već doba, da prestanu nestalni razni doplaci. Trst je uredio plaće i penzije svojem učiteljstvu.

Učiteljstvu v Jugoslaviji se je prepovedalo pušenje pri vršitvi učiteljske dolžnosti v navzočnosti učenecv.

Senat češkoslovaške republike je sprejel v svoji seji 18. svečana t. l. načrt zakona, ki prepoveduje točenja alkohola otrokom v starosti pod 16 let.

Ustanovni občni zbor snujočega se «Društva umetnikov in znanstvenikov» se ne bo vršil o velikonočnih praznikih, temveč pozneje. Čas in kraj zborovanja se pravočasno objavita v časopisih. — Pripravljalni odbor.

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

O «Novem Rodu» poroča «Slovenski Narod» od 7. aprila t. l. med drugim:

Doslej so izšle tri številke «Novega Roda». Že lani, ko je pričel izhajati ta list in ga je urejeval pesnik Janko Samec, nas je presenetil predvsem z lepo, zares estetično zunanjo opremo Bucikova, ki je sicer nismo vajeni pri naših mladinskih listih. In presenetil nas je s svojo vsebino, ki smo take še manj vajeni pri listih za mladino pri nas. Letošnji «Novi Rod» pa celo prekaša lanskega, ker je res pristrčen in tak, ki je vseh mladini. Nima suhoparnih raskovih, moralnih ovirkov in ne šibe, ki bi vonomer grozila hudobnim Mihcem. In utegnejo ga brati z istim zanimanjem odrasli in nedorasli. Jezik je zares slovenski, ki ga danes najdeš še malokje. V «Kotičku malih» so otroci, ki pišejo iz svoje duše in ne po formulah strogega učitelja — mučitelja. Zunanja oprema in slike te razveselijo in ne motijo srca. Odkrito povedano je «Novi Rod» naš najboljši mladinski list.

Naša založba v Trstu, je izdala dve knjigi, in sicer slovití zgod. roman **Ivana Preglja (Plebanus Joannes)** zbirko novel **Franceta Bevka (Faraon.)** Knjigi je ilustriral **Tone Kralj**. H knjigama se še povrnemo. Za sedaj pa toplo priporočamo. —

»**Prosveta**» v Trstu je izdala knjigo kakršno smo dolgo čakali. Izdala je «Sest mladinskih iger», od katerih je pet napisal Josip Ribičič in eno Ivan Voyk. Knjiga je izšla v tako okusni opremi kot še nobena slovenska knjiga na Primorskem. Ker je knjiga važna, kot edini vir gradiva za šolske priraditve, se h knjigi še povrnemo. Cena broš. knjigi 5 L, vez. 7 L. Posamezne igre se dobe tudi v snopičih po 1.50 L. Naročila sprějema «Prosveta», Via Fabio Filzi 10. I.

Josip Ribičič: V kraljestvu palčkov. Založila in izdala založba «Jug» v Ljubljani. Pred škofijo 21.

Cena 60 kron. Ilustriral Černigoj. 12 slik in barvasta prva stran. O tej knjigi pišejo ljubljanski listi: Popularna mladinska igra «V kraljestvu palčkov», ki se je igralo skoraj po vsej Sloveniji in ki je doživela povsod vsled svoje ljubkosti izvrstne uspehe, je tako vendar enkrat izbrana v posebni knjigi. Založbi «Jug» vse priznanje, da se je potrudila, da je izdala to prvovrstno mladinsko igro v tako sijajni opremi, kakor je še ni doživela nobena slovenska mladinska knjiga. Ilustracije Černigoja so tako sijajne, kakor jih še nismo videli v slovenski knjigi. Tisk ilustracij je vzoren in pride lepota originalov do polne veljave. Knjigo «V kraljestvu palčkov» priporočamo vsem najtopleje in želimo, da najde lepa knjiga oni odziv, ki ga zasluži.

STATISTIKA NAROČNIKOV NA „NOVI ROD“ IDRIJSKI OKRAJ

IME ŠOLE	Štev. razredov.	Štev. otrok.	Štev. naročnikov za l. 1922.	V odstotkih 0-0	Povprečno na vsako učnično moč
Črni vrh	3	221	20	9	7
Godovič	1	122	—	—	—
Idrija:					
a) Rud. dekl. mešč.	3	102	35	35	12
b) Rud. deška ljud.	6	352	15	4.3	2
c) Rud. dekl. ljud.	5	321	1	0.3	—
Idrija spodnja	3	170	34	20	12
Kanomlje Gor	1	84	—	—	—
Ledine	2	125	—	—	—
Medvedjebrdo	1	93	—	—	—
Vojsko	2	144	1	0.7	—
Zadlog	1	?	3	?	3

7 šol naročenih, 4 nenaročene.